

ธนาคารแห่งประเทศไทย
BANK OF THAILAND

เจาะ “วิกฤตมันสำปะหลัง” เรียนรู้และปรับตัวเพื่อความอยู่รอด

สุทธิศักดิ์ ศรีน้ำอ้อม
ผู้วิเคราะห์ ธนาคารแห่งประเทศไทย

งานสัมมนาสัญจร ประจำปี 2569

ธนาคารแห่งประเทศไทย สำนักงานภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
5 มีนาคม 2569 ณ โรงแรมไอซาน่า โคราช จังหวัดนครราชสีมา

สถานการณ์ “มันสำปะหลัง” ในวันนี้ ถึง “3 จุดวิกฤต”

ธนาคารแห่งประเทศไทย
BANK OF THAILAND

1.

ราคาต่ำ ต้นทุนสูง “ปลูกไปก็ขาดทุน”

งานสัมมนาสัญจร ประจำปี 2569
ธนาคารแห่งประเทศไทย สำนักงานภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

20 ก.พ.68 นครราชสีมา

ราคามันตกต่ำสุดรอบ 20 ปี!

ชาวไร่ปล่อยให้ยืนต้นตาย วอนรัฐเร่งช่วยเหลือ

ข่าวที่คุณวางใจ

ภาพ : ประสิทธิ์ ตั้งประเสริฐ

ธนาคารแห่งประเทศไทย
BANK OF THAILAND

योโลก
เศรษฐกิจ

2.

ผลผลิตต่อไร่ต่ำ
“แข่งขันกับใครก็ลำบาก”

มันสำปะหลังไทยแพ่ว
เวียดนาม
มีพันธุ์ใหม่สู้

ธนาคารแห่งประเทศไทย
BANK OF THAILAND

3.

เพื่อนบ้านเก่งมากขึ้น
“เราจะทำแบบเดิม
ไม่ได้แล้ว”

งานสัมมนาสัญจร ประจำปี 2569
ธนาคารแห่งประเทศไทย สำนักงานภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ประชาชาติ

จับตา
‘จีน-เวียดนาม’

ตั้งโรงแปงมันในลาวแข่งไทย

6 ต.ค. 2568

ทุกท่านคิดว่า
“ทั้ง 3 สาเหตุ”
เกิดจากอะไร ?

3 สาเหตุของ “วิกฤตมันสำปะหลัง”

ปัจจัยที่ควบคุม ไม่ได้

ปัจจัยที่ควบคุมได้

1. ไทย “พึ่งพาการส่งออก ไปจีนสูง” มีอำนาจต่อรองต่ำ
2. คู่แข่งของไทย “แย่งส่วนแบ่ง การส่งออกไปจีนมากขึ้น”

3. “ขาดการดูแล” มันฯ อย่างต่อเนื่อง ทำให้ผลผลิตต่อไร่ลดลง

1. ผลิตภัณฑ์มันฯ ที่ไทยส่งออกส่วนใหญ่

“มีมูลค่าเพิ่มน้อยและพึ่งพาประเทศจีนเป็นหลัก”

มันเส้นและมันอัดเม็ด

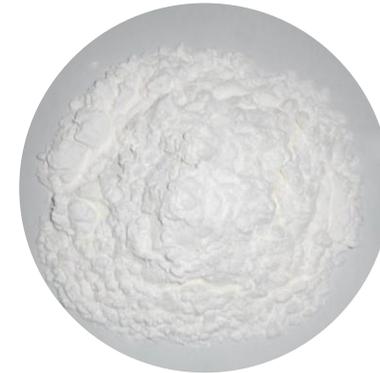
99%

แป้งมันดิบ

59%

แป้งมันดัดแปร

21%

สัดส่วนที่จีนนำเข้าจากไทย เทียบกับการนำเข้าทั้งหมด ปี 2568

ที่มา : Trade map คำนวณโดย ธปท.

1.1 จีนหันมา “พึ่งตนเองมากขึ้น” อาจส่งผลกระทบต่อไทยในระยะยาว

จีน

- จีนมีนโยบาย **“พึ่งตนเอง”** มากขึ้น
 - ลงทุน ส่งเสริมปลูกมันฯ และสร้างโรงงานผลิตแป้งมันใน สปป. ลาว
 - ส่งเสริมการใช้ข้าวโพดภายในประเทศ
 - มีเทคโนโลยี **สกัดเอทานอลจากถ่านหิน**
 - เศรษฐกิจจีนชะลอตัว** ทำให้ต้องการนำเข้าลดลง

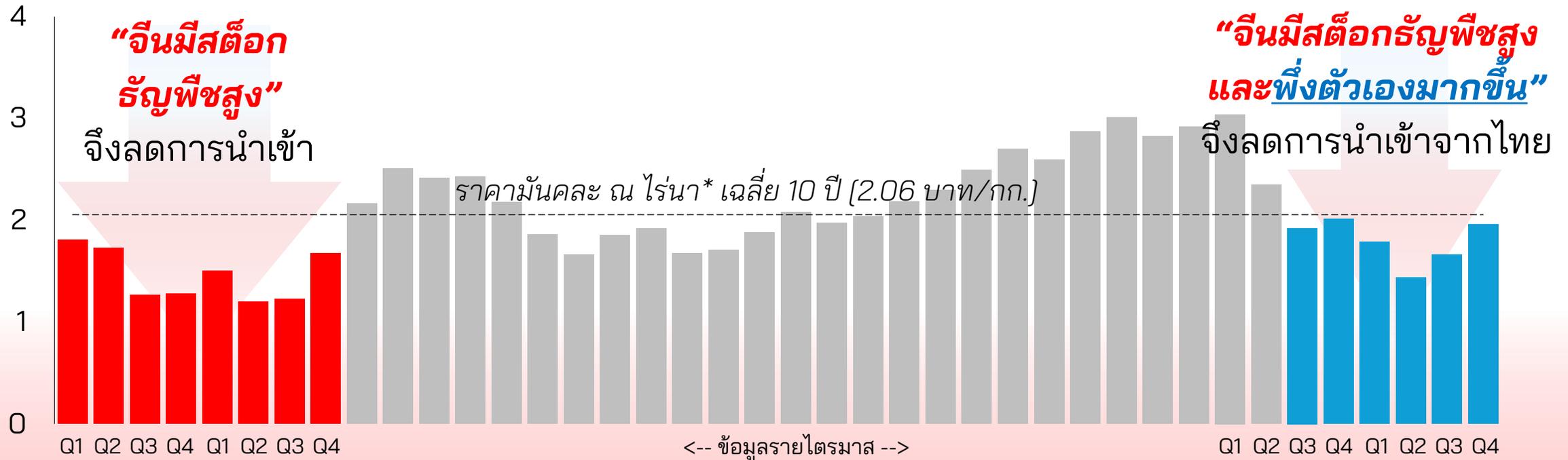
ที่มา : ศูนย์วิจัยกรุงศรีฯ, Foreign Agricultural Service (FAS), USDA, IMF รวบรวมโดย ธปท.

งานสัมมนาสัญจร ประจำปี 2569 ธนาคารแห่งประเทศไทย สำนักงานภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

1.2 เป็นสาเหตุหลักที่ทำให้ราคามันข ของไทย “ร่วงหนัก 2 ช่วงในรอบ 10 ปีที่ผ่านมา”

บาทต่อ กก.

ปี 2559-60

*ราคาหัวมันสำปะหลังสดที่ยังไม่ได้แปรรูป ซึ่งขายคละที่เกษตรกรขายได้ ณ ไร่นา (รายไตรมาส)

ปี 2567-68

ที่มา : สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร คำนวณโดย ธปท.

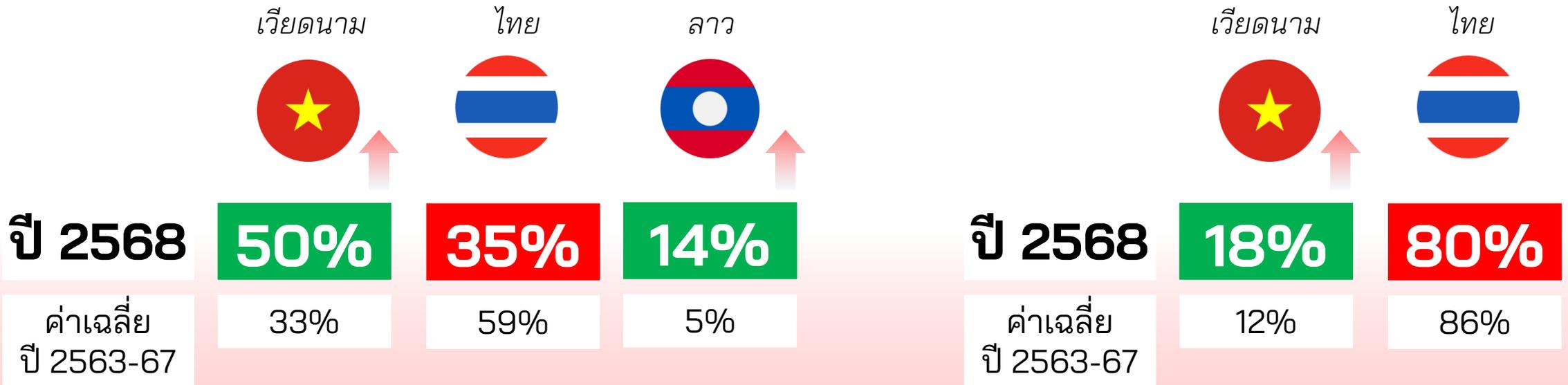

2. คู่แข่งของไทยเก่งมากขึ้น “มีความสามารถในการแข่งขันสูงขึ้น”

เวียดนามและ สปป.ลาว ส่งออกแป้งมันดิบไปจีน
“เพิ่มขึ้น”

เวียดนาม ส่งออกมันเส้นไปจีน
“เพิ่มขึ้น”

สัดส่วน (%) การนำเข้าผลิตภัณฑ์มันฯ จากประเทศเพื่อนบ้านของจีน ปี 2568

ที่มา : Trade map คำนวณโดย ธปท.

2. มีหลายปัจจัยสนับสนุนให้เวียดนาม “มีความสามารถในการแข่งขันเพิ่มขึ้น”

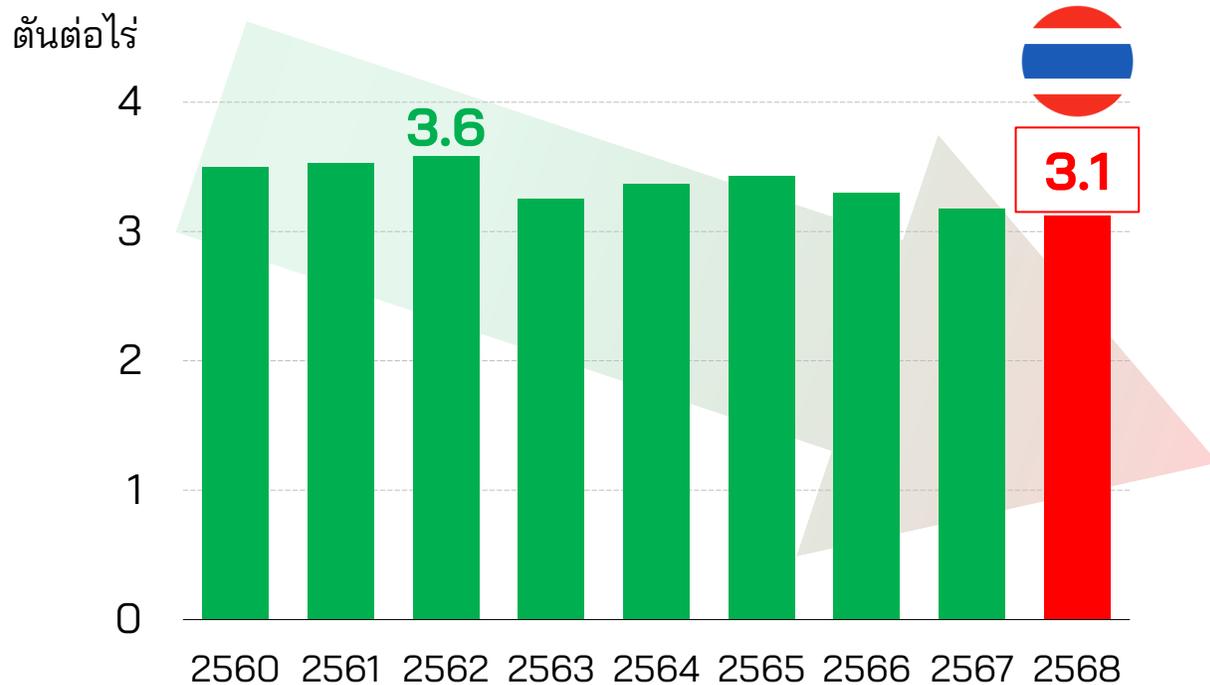
เวียดนาม

- ส่งเสริมปลูกมันฯ และลงทุนสร้างโรงงานผลิตแป้งมันใน **สปป. ลาว**
- ลงทุนปรับปรุงเครื่องจักรการผลิตแป้งมันฯ ให้ทันสมัย
- **ราคาแป้งมันดิบเวียดนาม “ถูกกว่าไทย”**
จากเงินดอลลาร์อ่อนค่าลง ขณะที่เงินบาทแข็งค่าขึ้น

ที่มา : สำนักงานส่งเสริมการค้าในต่างประเทศ ณ เวียงจันทน์, เว็บไซต์สถานกงสุลใหญ่ ณ แขวงสะหวันนะเขต สปป.ลาว, Trade map รวบรวมโดย ธปท.

3. “ขาดการดูแล” มั่นข อย่างต่อเนื่อง ทำให้ “ผลผลิตต่อไร่ลดลงเรื่อยๆ”

ผลผลิตต่อไร่ ปี 2568 (ตันต่อไร่)

	สปป.ลาว	3.9
	เวียดนาม	3.3
	กัมพูชา	3.1
	ไทย	3.1

ผลผลิตต่อเนื้อที่เก็บเกี่ยวมันสำปะหลังของไทยและประเทศเพื่อนบ้าน

ที่มา : สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร และ CEIC คำนวณโดย ธปท.

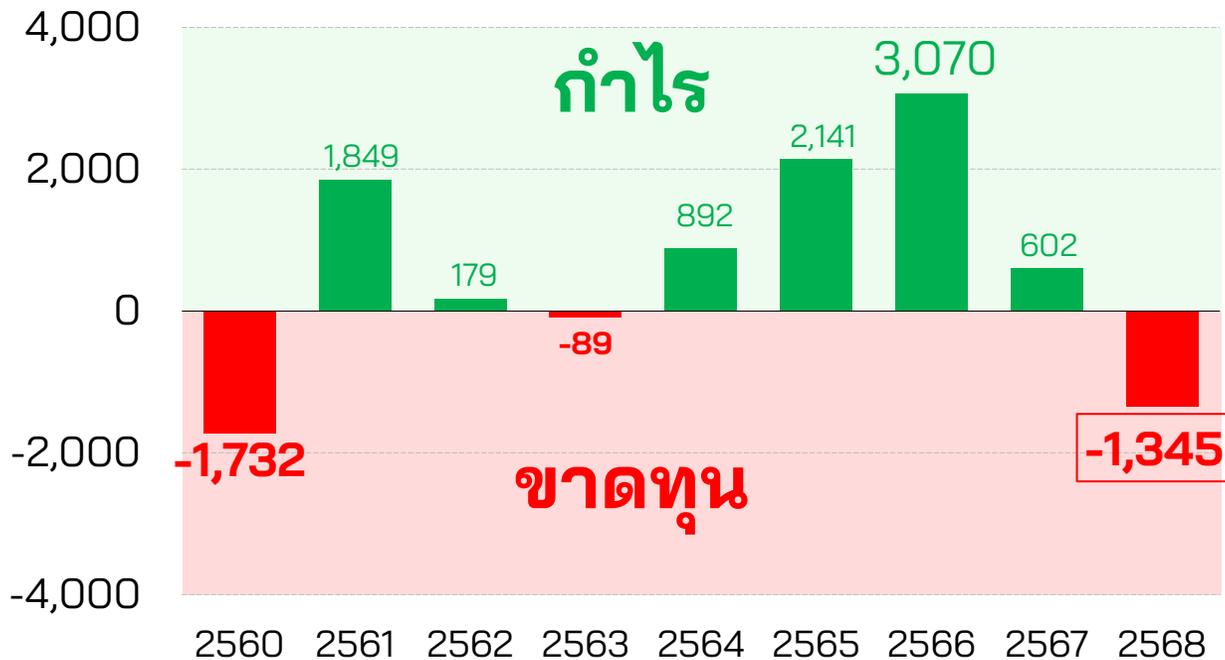

“เกษตรกร” ได้รับผลกระทบอย่างไร ?

ราคามันข ที่ลดลงและผลผลิตต่อไร่ที่ต่ำ ส่งผลให้เกษตรกร “ขาดทุนกว่า 1,300 บาทต่อไร่”

กำไร/ขาดทุน
(บาทต่อไร่)

ปี 2568
ราคามันข คละเฉลี่ย อยู่ที่ 1.7 บาทต่อ กก.

ต้นทุนอยู่ที่ 2.13 บาทต่อ กก.
ผลผลิตต่อไร่ อยู่ที่ 3.1 ตันต่อไร่

ส่งผลให้เกษตรกรขาดทุนถึง
1,345 บาทต่อไร่

ที่มา : สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร (สศก.), คำนวณโดย ธปท.

“ปลูกมันๆ แล้วขาดทุน” ทำไมเกษตรกร ยังปลูกเหมือนเดิม ?

เกษตรกรส่วนใหญ่ยังปลูกมันฯ “เพราะมีข้อจำกัดและมีต้นทุนในการปรับเปลี่ยน”

ปลูกพืชอื่น

“มีต้นทุนสูงกว่า”

(ต้นทุนปลูกอ้อยสูงกว่ามันฯ 2 เท่า)

มันสำปะหลัง

สร้าง **“กระแสเงินสด
ดีกว่าอ้อย”**

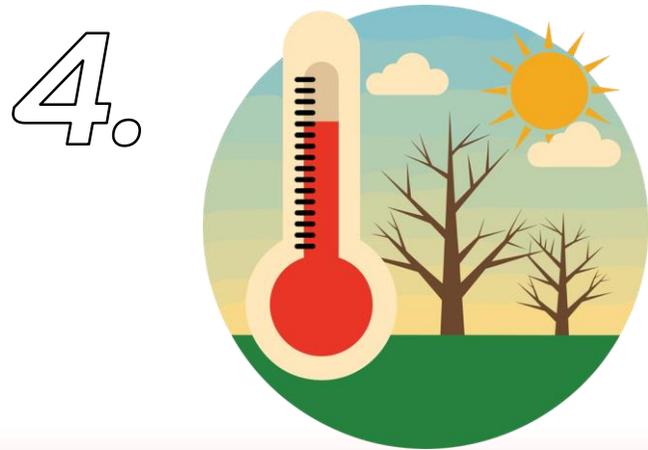
ข้อจำกัดเชิงพื้นที่

“ปลูกพืชอื่นได้ยาก”

(พื้นที่ไม่สม่ำเสมอ ดอน เนิน โคก)

เกษตรกรส่วนใหญ่ยังปลูกมันฯ “เพราะมีข้อจำกัดและมีต้นทุนในการปรับเปลี่ยน”

มันสำปะหลังเป็นพืช
“ปลูกง่าย ทนแล้งได้ดีกว่า
และดูแลน้อยกว่า”

มันฯ มีตลาดรับซื้อ “ทั่วถึงมากกว่า”
[ทั่วประเทศมีโรงงานน้ำตาล 58 โรง
โรงงานแปรรูปมันฯ 1,157 โรง]*
* ที่มา : ศูนย์วิจัยกรุงศรีฯ

แล้วทางออก... คืออะไร ?

“ผลผลิตต่อไร่สูงขึ้น” คือทางออกจาก “วิกฤต”

	ปี 2560	ปี 2564	ปี 2568
ผลผลิตต่อไร่ขั้นต่ำ* ที่จะทำให้เกษตรกร ยังมีกำไร (ตัน/ไร่)	4.7 ↑	2.9	3.9 ↑
ราคาเฉลี่ยแต่ละปี** (บาท/กก.)	1.4 ↓	2.1	1.7 ↓

“ต้องเพิ่มผลผลิตให้สูงขึ้น”
จากเดิมเฉลี่ยอยู่ที่ 3.1 ตันต่อไร่
เป็นอย่างน้อย ...

5 ตันต่อไร่ จึงจะมีกำไร

*ผลผลิตต่อไร่ขั้นต่ำที่จะทำให้เกษตรกรยังมีกำไร ณ ราคาแต่ละปี
คำนวณโดยนำต้นทุนรวม (ต้นทุนการปลูก รวมการเก็บเกี่ยว)
หารด้วยราคามันฯ คละตอกโลกกรัม
** ราคารับซื้อ ณ ไร่นาของมันสำปะหลังคละตอกโลกรายปี

ที่มา : สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร (สศก.), คำนวณโดย ธปท.

ตัวอย่างเกษตรกรที่ทำ “สำเร็จแล้ว”

“การยกระดับผลผลิต
คือ การยกระดับคุณภาพชีวิตเกษตรกร”

คุณบอม อภิสสิทธิ์ มะพันธ์ จ.ขอนแก่น

“ได้ผลผลิตอย่างน้อย 7 ตันต่อไร่”

Bom Cassava
@bom153

“เกษตรกรประณีต ช่วยให้ผลลัพธ์เปลี่ยนทันที”

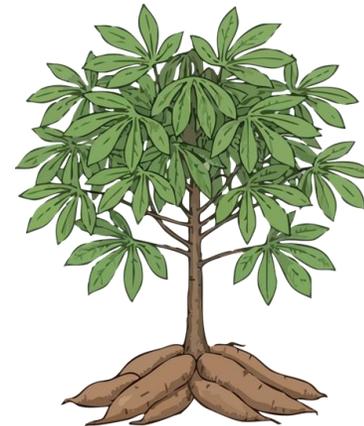
**เตรียมแปลง
ก่อนปลูก**

[ตรวจวัดคุณภาพดิน]

**ปรับปรุงดิน
ให้สมบูรณ์**

[ด้วยปุ๋ยอินทรีย์ อินทรีย์วัตถุ
และจุลินทรีย์]

**ใช้ท่อนพันธุ์
คุณภาพดี**

และต้านทานโรคใบด่าง

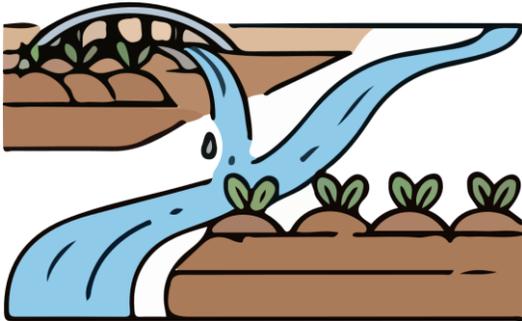

**เว้นระยะปลูก
ที่เหมาะสม**

[ระยะห่างระหว่างต้น
80x120 ซม. ฝังท่อนพันธุ์
ลึก 10 ซม. จะให้ผลผลิตดี]

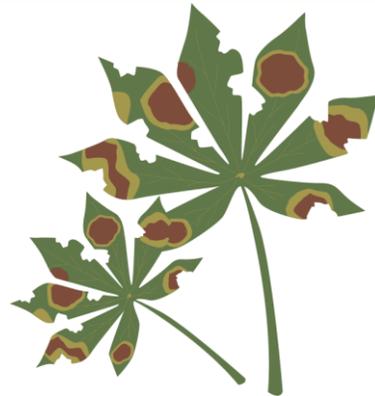

“ภาครัฐยื่นมือ ผลักดัน และสนับสนุน จะช่วยให้เกิดผลลัพธ์ที่ดีขึ้น”

สนับสนุนการ เข้าถึงแหล่งน้ำ

เช่น ช่วยขุดน้ำบาดาล
เพิ่มระบบชลประทาน

เร่งพัฒนาสายพันธุ์ มันฯ ต้านทานโรค ที่ให้ผลผลิตสูง

และกระจายให้เกษตรกร
อย่างทั่วถึง

กำหนดราคารับซื้อ ตามปริมาณแป็ง ตลอดทั้งปี

ให้ราคาที่เป็นธรรม
ตามคุณภาพมันฯ

Regional Letter แบ่งปันความรู้ สู่ภูมิภาค ฉบับที่ 1/2569
เจาะวิกฤตราคามันสำปะหลัง : เกษตรกรเรียนรู้และปรับตัวเพื่อความอยู่รอด
สุทธิศักดิ์ ศรีน้ำอ้อม • พิฑูร ชมสุข ธนาคารแห่งประเทศไทย สำนักงานภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

เกือบ 2 ปีที่ราคามันสำปะหลังไทยลดลงต่อเนื่อง บางช่วงราคาอยู่ต่ำกว่าต้นทุนการเพาะปลูก ส่งผลให้เกษตรกรส่วนใหญ่ขาดทุน บทความนี้ให้เห็นภาพของสถานการณ์ดังกล่าวว่า เกิดจากปัจจัยอะไรและแนวโน้มสำคัญที่จีนซึ่งเป็นตลาดหลักของไทยพึ่งพาตนเองมากขึ้น ส่งเสริมการใช้วัตถุดิบในประเทศ และลงทุนสนับสนุนการปลูกมันสำปะหลังในประเทศเพื่อนบ้านที่มีผลผลิตต่อไร่สูงกว่าไทย รวมถึงปัจจัยชั่วคราวที่ทำให้เงินบาทแข็งขึ้น ทำให้ความสามารถในการแข่งขันเทียบกับเวียดนามที่เป็นคู่แข่งสำคัญลดลง ดังนั้น เกษตรกรจะอยู่รอดได้จำเป็นต้อง **ยกระดับผลผลิตต่อไร่ให้สูงขึ้น** ในบทความนี้ได้นำเสนอวิธีการเพิ่มผลผลิตจากตัวอย่างเกษตรกรที่ทำแล้วสำเร็จ เพื่อให้เกษตรกรนำไปปรับใช้ได้ง่าย และข้อเสนอแนะเชิงนโยบายที่จะช่วยให้เกษตรกรผู้ปลูกมันสำปะหลังอยู่รอดได้อย่างยั่งยืน

ราคามันไทยร่วงหนัก 2 ช่วงในรอบ 10 ปี จากความต้องการนำเข้าของจีนที่ลดลง

3 เรื่องที่ช่วยให้เข้าใจมากขึ้น ... เหตุใดราคามันไทยจึงลดลงเรื่อยๆ

1 ราคามันไทย ขึ้นอยู่กับความต้องการจากจีนเป็นหลัก

"ผลิตภัณฑ์มันไทยส่งออกส่วนใหญ่ มีมูลค่าเพิ่มน้อยและพึ่งพาประเทศจีนเป็นหลัก"

ผลิตภัณฑ์หลักของมันไทยส่งออก ได้แก่ แป้งมันดิบ มันเส้น มันอัดเม็ด และแป้งมันดิบแปร โดยแป้งมันดิบและมันเส้นเป็นสินค้าที่มีมูลค่าเพิ่มน้อยและพึ่งพาตลาดต่างประเทศสูง (ส่วนเพิ่มเติมที่ภาคผนวก) กว่า 60% ของการส่งออกทั้งหมดกระจุกตัวอยู่ที่ตลาดจีน โดยมันเส้นส่งออกไปจีนเกือบทั้งหมด แป้งมันดิบส่งออกไปจีนประมาณ 59% มีเพียงแป้งมันดิบแปรที่มีการกระจายตัวสู่ค้าที่ 2 (รูปที่ 2) ดังนั้น **ตลาดมันเส้นและแป้งมันดิบของไทยจึงมีอำนาจต่อรองกับจีนต่ำ ทำให้ราคามันในไทยจึงขึ้นอยู่กับความต้องการของจีนเป็นหลัก**

เมื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างราคาหัวมันสดเฉลี่ยกับราคามันนำเข้าแป้งมันของจีน และราคาข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ ซึ่งเป็นสินค้าทดแทนของมันเป็นสินค้า พบว่า **ราคามันสดเฉลี่ยมีทิศทางเดียวกับราคามันนำเข้าแป้งมันของจีน และราคาข้าวโพดเลี้ยงสัตว์** ซึ่งเป็นพืชแข่งขึ้นกับมันเส้นในการแปรรูปเป็นเอทานอลและอาหารสัตว์ โดยตั้งแต่ปี 2024 ราคามันรูปมีทิศทางเดียวกับราคามันนำเข้าแป้งมัน ของจีนมากขึ้น (รูปที่ 3)

*ความสัมพันธ์ (Correlation) ของราคามันสดเฉลี่ยและราคาข้าวโพดเลี้ยงสัตว์: 0.77
ความสัมพันธ์ (Correlation) ของราคามันสดเฉลี่ยและราคามันนำเข้าแป้งมัน: 0.89
บทความนี้เป็นข้อคิดเห็นส่วนบุคคล ซึ่งไม่จำเป็นต้องสอดคล้องกับข้อคิดเห็นของธนาคารแห่งประเทศไทย - เผยแพร่เดือนกุมภาพันธ์ 2569 (หน้า 1/6)

สแกนอ่าน
"บทความฉบับเต็ม"

ธนาคารแห่งประเทศไทย
BANK OF THAILAND